

2017:209

ANTIKVARISK MEDVERKAN

VÄSTRA HUSBY KYRKOÅRD

RENOVERING AV KYRKOÅRDSMUR

VÄSTRA HUSBY KYRKOÅRD
VÄSTRA HUSBY SOCKEN
SÖDERKÖPINGS KOMMUN
ÖSTERGÖTLANDS LÄN

ANITA LÖFGREN EK

Bakgrund

Basfakta om objektet

Beskrivning och historik

Västra Husby kyrka uppfördes 1816-17 och ersatte då en medeltida kyrka. Den gamla kyrkans torn behölls dock och har fått en ny avslutning med lanternin. Kyrkan är uppförd i en stram nyklassicism. Vid en häftig brand 1977 eldhärjades kyrkan svårt. Murarna stod dock kvar och exteriören kunde återställas i närmast ursprungligt skick. Kyrkan ligger centralt placerad på kyrkogården med långhuset orienterat i väst/öst. Kyrkogården har en oregelbunden planform. På dess västra del står ett gravkapell i nyklassicistisk stil. Huvudingången till kyrkogården ligger i öster.

Västra Husby kyrka 1935. Bilden visar kyrkan och kyrkogårdens norra del. Foto i Östergötlands museums samlingar.

På den häradsekonomiska kartan (1868-1877) har kyrkogården dagens oregelbundna form i söder, men i norr är det en rak gräns som stämmer överens med senare kartors fastighetsgräns. Dagens oregelbundna norra begränsning hör troligen till en utvidgning under tidigt 1900-tal.

Kyrkogården omges till största delen av en fullmur, men i norr och nordväst är det en stödmur. Murarna är kallmurade och består huvudsakligen av kluven eller obearbetad gråsten. I norr ligger ett antal stenar från gravramar som krönstenar på muren.

Tidigare kända renoveringsarbeten

År 2013 renoverades en del av muren i anslutning till kyrkogårdens sydöstra hörn.

Kulturhistorisk bedömning

Västra Husby kyrka och kyrkogård med dess grindar, mur och trädkrans är en väl sammanhållen miljö med mycket höga kulturhistoriska värden.

Murverkens uppförandesätt i kyrkogårdsmuren varierar. Det är mycket värdefullt ur kulturhistorisk synpunkt (Grenberger 2004).

Kyrkan och kyrkogården är skyddade enligt Kulturmiljölagen 4 kap.

Basfakta om projektet

Fastighetsägare/beställare

Östra Ryds församling, Västra Husby församlingshem, 605 96 Norrköping.

Bidrag

Kyrkoantikvarisk ersättning.

Tillstånd från länsstyrelsen

Ansökan om tillstånd inlämnad till länsstyrelsen. Ärendet avslutat med tjänsteanteckning, 2016-12-21.

Tidsperiod

Besiktning av murskador i maj 2016. Slutbesiktning i november 2016.

På krönet av norra muren låg ett antal stenar från gravramar.

Problembild / skadebild

I samband med att marken succesivt har höjts inne på kyrkogården har man höjt den norra mursträckningen genom att lägga gamla gravramar av sten på krönet. Dessa ligger mycket oregelbundet och ger muren ett oordnat utseende. I själva muren var enstaka stenar utskjutna.

Målsättning med projektet

Ge muren ett mer ordnat utseende och genom släntning från muren och in på kyrkogården kunna återställa det äldre murkrönet.

Arbetsbeskrivning

-

Resultat

Genomförda arbeten

Framför norra muren låg ett tjockt lager av mer eller mindre förmultnade löv som grävdes bort. Delar av muren är dock alltså dold av fack för kompost m m.

Gravramarna ovanpå murkrönet har plockats bort och krönet har jämnats till. Vid ett av träden i trädkransen har man tryckt in enstaka stenar som glidit ur muren.

Längst bort i bild syns ett parti av muren där själva murstenarna glidit ur läge. Här trycktes stenarna in något. Se nedan.

Framför norra muren finns fack för kompost m m.

Uppföljning

Eventuella avvikelser från länsstyrelsens beslut

-

Byggnadshistoriska iakttagelser eller erfarenheter gjorda under arbetet

Att gräva bort löv och ta bort gravramarna ovanpå murkrönet gav muren en helt annan karaktär.

Förmultnande löv hade byggt upp ett tjockt lager framför muren.

När lövet grävdes bort framför muren kom ytterligare ett murskift fram och utan gravramar på krönet har muren fått ett mer följsamt utseende.

Godkännande/slutbesiktning

Arbetet kan godkännas ur antikvarisk synpunkt. Eventuellt kan skolningen behöva kompletteras något.

Eventuellt kan en del partier skolas ytterligare.

Medverkande i projektet

Entreprenörer

Arbetet har utförts av SM Entreprenad AB, Söderköping.

Antikvarisk medverkan

Östergötlands museum genom antikvarie Anita Löfgren Ek.

Övrigt

Antikvariska kontroller / besiktningar

2016-05-25 och 2016-11-09.

Fotodokumentation

Digital fotodokumentation förvaras på Östergötlands museum. Foto där inget annat anges: Anita Löfgren Ek, Östergötlands museum. 2016.

Källor

Bogårdsmurar i Linköpings Stift. Östergötlands län. Inventering, del 1.
Grenberger Byggnadsrestaureringskontor. 2004.

Östergötlands länsmuseum. *Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift 2005. Västra Husby kyrka.*

Östergötlands länsmuseum. *Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering 2006. Västra Husby kyrkogård.*

Östergötlands museums topografiska arkiv.

Övrigt

-

Tekniska uppgifter

Lokal	Västra Husby kyrkogård
Socken/stad	Västra Husby socken
Kommun	Söderköpings kommun
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiska kartans blad	086 74 (8G 7e Västra Husby)
Typ av uppdrag	Antikvarisk medverkan
Öm dnr	400/16
Öm projektnr	510972
Lst dnr	433-4918-16
Uppdragsgivare	Östra Ryds församling
Bidrag	Kyrkoantikvarisk ersättning
Byggnadsantikvarie	Anita Löfgren Ek
Foto	Östergötlands museum
Fältarbetstid	Maj – november 2016

Dokumentationsmaterial förvaras på Östergötlands museum.

2016:209